גליונות לעיון בפרשת השבוע

ערוכים בידי נחמה ליבוביץ — שנה רביעית

חקת (תשי"ח) כ' י"ד-כ"א

(הערה: גליון זה הוא המשך גליון חקת תש"ד, העוסק אף הוא בפרטים אחדים שבפרשתנו. עיין שם!)

א. לפרשתנו מקדים חזקוני:
"וישלח משה מלאכים... ויש בפרשה זו כמה דברי עניינים, שהם עניינים כאן עשירים בפרשת דברים".
דבריו אלה נאמרו על סמך הכלל בגמ' ירושלמי ראש השנה פרק ג' הלכה ז':
"דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר".
1. הסבר את כונת דברי חזקוני למקומנו.
2. הבא דוגמאות לכלל הנאמר בירושלמי במקומות אחרים בתורה.

ב. י"ד וישלח משה מלאכים.
במדבר רבה י"ט ז': זה שאמר הכתוב (תהלים ט"ו) לא רגל על לשונו, לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו. בגיהנם שבעולם אדם עוסק במלקמטיא עם חברו והקפידו (= והקניטו), פורש היטנו ואינו רוצה לראותו; ומשה - אע"פ שנענש על ישראל שנ' (תהלים ק"ו) ויקציפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם - לא פרק משאן מעליו, אלא וישלח מלאכים.
1. כיצד מפרש המדרש את סמיכות הפרשיות במקומנו?
2. מה המניע הפורמלי והמנימי לדרש זה?

ג. פסוקים י"ז-י"ט.
מה הוסיפו בני ישראל בשליחותם השניה (מ' י"ט) על שליחותם הראשונה (פ' י"ז) ומדוע קוו שתתקבל הצעתם השניה, אחרי אשר דחה מלך אדום את הצעתם הראשונה?

ד. י"ד אל מלך אדום.
רמב"ן ד"ה אל מלך אדום. מהי תמיהתו ומהו תירוצו?

ה. שאלות ודיוקים ברש"י:

דברי רש"י אלה לקוחים מתנחומא חקת י"ב

x1. י"ד ד"ה אחיך ישראל
" " אתה ידעת את כל התלאה

"אתה ידעת... אמרו לו: אתה ידעת, כשאמר הקב"ה לאברהם (בר' טו) "ידע תדע כי גר יהיה זרעך... ועבדום וענום..." - אנו נשתעבדנו ואתה בן חורין "וירדו אבותינו וכל אותו ענין. משל למה הדבר דומה? לשני אחים שיצא שטר חוב על זקניהם, פרע אותו אחד מהם. לימים התחיל לשאל חפץ מאחיו א"ל: אתה יודע שאותו חוב שפרעתי על שניכם היה ואני הוא שפרעתיו, לכך אל תחזירני מן המצי שאני שואל".

דברי רש"י אלה תמוהים. ומה השאלה: "מה ראה להזכירו האחוה?" דלמא הזכירה לו, כדי לעוררו לנהוג עמו מעשה אחוה. (וכפירוש אברבנאל: חשב משה שירחם אדום על ישראל עם קרובו, בני אחים תאומים יעקב ועשיו. ולמה לו לפרש כדרך שפירש שנראית כדרך רחוקה?

xx2. מ"ו ד"ה ולאבותינו.
לאבו

בעל דברי דוד מקשה: למה לא פרשו שציערו המצרים לאבותינו כשהיו בחיים ואח"כ צערו לנו בזמננו? נטה לענות על שאלתו ולמצא בלשון הכתוב רמז לדברי הדרש המובא ברש"י.

x3. מ"ז ד"ה מלאך

למה לא פרשו כמשמעו, כמו שפירשו ראב"ע ד"ה מלאך.

4. י"ז " ולא נשתה מי באר

ולמה לא פרש כמשמעו, שלא יגעו בכל אשר להם. כמו שפרש רשב"ם ד"ה לא נשתה.

השאלות המסומנים x קשות והמסומנות xx קשות ביותר. ענה לפי דרגתך.

שאלות והשובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ, קריית משה, ירושלים.